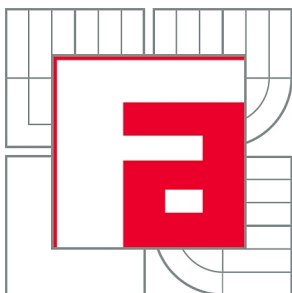

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ

BRNO UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

FAKULTA ARCHITEKTURY
ÚSTAV NAVRHOVÁNÍ III.

FACULTY OF ARCHITECTURE
DEPARTMENT OF DESIGN III.

MÍSTO VE STŘEDU MĚSTA? BRNO – LOKALITA BENEŠOVA (OD ULICE NÁDRAŽNÍ PO MALINOVSKÉHO NÁMĚSTÍ)

INVENTURE OF THE CITY CENTER? BRNO – BENEŠOVA STREET

DIPLOMOVÁ PRÁCE

MASTER'S THESIS

AUTOR PRÁCE

AUTHOR

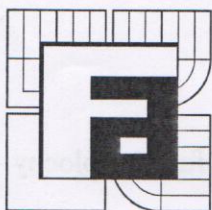
Bc. RADIM MAZÁLEK

VEDOUCÍ PRÁCE

SUPERVISOR

prof. Ing. arch. PETR PELČÁK

BRNO 2014

Vysoké učení technické v Brně

Fakulta architektury

Poříčí 273/5, 63900 Brno 39

Zadání diplomové práce

Číslo diplomové práce:	FA-DIP0053/2013	Akademický rok: 2013/14
Ústav:	Ústav navrhování III.	
Student(ka):	Bc. Radim Mazálek	
Studijní program:	Architektura a urbanismus (N3501)	
Studijní obor:	Architektura (3501T002)	
Vedoucí diplomové práce:	prof. Ing. arch. Petr Pelčák	
Konzultanti diplomové práce:		

Název diplomové práce:

Místo ve středu města? Brno – Lokalita Benešova (od ulice Nádražní po Malinovského náměstí)

Zadání diplomové práce:

Zadání diplomové práce řeší dostavbu městské struktury v lokalitě mezi stávajícím železničním nádražím a Malinovským náměstím v Brně. Tato úloha je zaměřena na ověření urbanistického a architektonického a funkčního řešení prostoru, který po přesunu železničního nádraží uvolní prostor – dříve využívaný pro železniční dopravu - k novému využití. Cílem práce je analyzovat území, jeho historické souvislosti a funkční uspořádání, popsat pozitivní a negativní stránky současného stavu a navrhnout dostavbu území.

Předmětem diplomového projektu je návrh moderní městské zástavby v bezprostřední blízkosti městského historického centra – pokračování městského ringu. Student naváže na práci v předchozích třech semestrech, kdy zpracovával analýzy možné zástavby volných nebo nevhodně zastavěných pozemků v brněnské městské památkové rezervaci. Tématem diplomní práce je návrh nového zastavění) nebo nezastavění v lokalitě Benešovy ulice. Tématem je prostor podél městského ringu zejména řešení vztahu k objektu Magistrátu města Brna a paláci Morava . Úkolem je urbanistický a architektonický návrh zástavby v kontextu okolní zástavby na půdoryse městského ringu.

Rozsah grafických prací:

ROZSAH GRAFICKÉ PRÁCE, MODEL

1. Esej - zamyšlení nad tématem souvisejícím se zadáním diplomové práce
2. Situace širších vztahů – stávající stav, analýza stávající urbanistické struktury, funkční plochy – bilance, M 1:1000 popř. 1:2000
3. Situace širších vztahů – návrh, urbanistické řešení, funkční plochy, obslužnost, zeleň, dopravní řešení, M 1:1000 popř. 1:2000
4. Městský blok / městský dům M 1: 500
5. Architektonický návrh, provozní schéma, M 1: 200
6. Půdorysy podzemních i nadzemních podlaží, M 1:200
7. Charakteristické řezy (podélný, příčný), M 1:200
8. Pohledy na objekty (z ulice i vnitrobloku), popř. řezopohledy, M 1:200
9. Detailní řešení zvolené sekce nebo objektu, stavební detail (M1:100, 1:50)
10. Perspektivy, vizualizace, axonometrie
11. Model celkový (vkládací)
12. Model podrobný zvolená sekce nebo objekt 1: 100
13. Průvodní a souhrnná technická zpráva

Seznam odborné literatury:

Časopis El Croquis

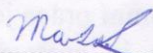
Katalog výstavy Deutsches Architekturmuseum "NEW URBANITY"
www.housingprototypes.org
www.wohnmodelle.at

Archiv města Brna – historie řešeného území

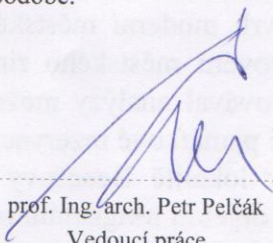
Termín zadání diplomové práce: 24.2.2014

Termín odevzdání diplomové práce: 19.5.2014

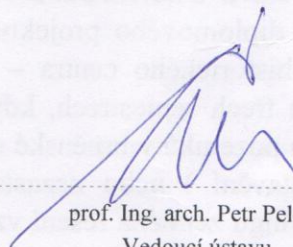
Diplomová práce se odevzdává v rozsahu stanoveném vedoucím práce; současně se odevzdává 1 výstavní panel formátu B1 a diplomová práce v elektronické podobě.

Bc. Radim Mazálek
Student(ka)

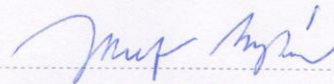

prof. Ing. arch. Petr Pelčák
Vedoucí práce

prof. Ing. arch. Petr Pelčák
Vedoucí ústavu

V Brně, dne 24.2.2014

doc. Ing. Josef Chybík, CSc.
Děkan

Místo ve středu města? Lokalita Benešova

Inventura stavění v městské památkové rezervaci Brno:

Dostavba ringu - dotvoření městské okružní třídy v rámci hledání rezerv historického jádra města

V druhé polovině 19. století se utváří architektonický obraz města Brna. Brno je v této době průmyslovou metropolí Rakouska - Uherska. Díky bohaté společnosti tvořené převážně třemi skupinami obyvatelstva (Němci, Židé a Češi) má město velký potenciál a velké možnosti rozvoje. Tomuto rozvoji však symbolicky brání hradební okruh. Brno, kterému se s nadsázkou říká „předměstí Vídně“ se v tehdejších hlavním městě monarchie inspirovalo a začalo stavět vlastní okružní třídu.

Brněnská „ringstrasse“ má svá specifika, v průběhu dějin prošla mnohými úpravami. Je však zachována původní myšlenka tohoto urbanistického počínu. V 19. století představoval ring politické změny, změny ve společnosti a pomalý přechod blíže k demokratické společnosti. Proto jsou na okružní třídě umístěny stavby sloužící převážně veřejnosti. Stavby, které mají význam politický a kulturní, přesahující hranice města.

Budoucí rozvoj města Brna závisí do jisté míry na vyřešení problému přesunu vlakového nádraží z jižní části okružní třídy více na jih. Tím se otevře prostor pro rozšíření centra města. To bude mít za následek možnost dotvoření ringu především jako parkového okruhu. Řešené území rozprostírající se mezi ulicemi Koliště a Benešova, respektive Magistrátem na severu a nádražím na jihu, dostane tímto zcela jiný charakter. Již nebude „prázdnou plochou“ za nádražím, nýbrž se dostane do středu dění. Tomu napomáhá i fakt, plánované výstavby a probíhající gentrifikace lokality Cejl a Vlčká.

Zde je nutno udělat menší odbočku a dodat, že plánovaný přesun nádraží, není odsun nádraží někam mimo centrum města. Centrum města se totiž o prostor Trnitá rozšíří. Tím pádem zůstane nádraží stále v centru. Do jisté míry, je možné chápat jisté obavy z této velké změny. Tyto obavy pramení z českého „právního“ prostředí protknutého korupcí a klientelismem. Na přesun nádraží by ale mělo být nahlíženo z mnohem větší výšky (nebo chcete-li hloubky). V celoevropském měřítku (a ne maloměstském). Nové nádraží znamená, že se město stane skutečným evropským centrem (a že to Brno chce, je vidět na výstavbě kampusů a vědeckých pracovišť či špičkových klinik). Pokud nechceme do Evropy patřit, nechceme se do ní vrátit, tak jako jsme byli její součástí za první republiky, pokud nechceme přijmout fakt, že bez dalšího vývoje (stavebního ale i všeobecného – lidského) se zastavíme a začneme se vracet zpět, nádraží nepřesouvejme. Ale abych citoval pana profesora Pelčáka: „moderní Evropan jezdí vlakem“. Příklad bychom si tedy měli brát z měst jako je Berlín (nové nádraží, zdaleka ne v centru), Vídeň (nové nádraží), Curych (Europaallee 21 – Max Dudler, David Chipperfield) či Stuttgart (okolí Hauptbahnhof).

Ring, ringstrasse, městská okružní třída je o symbolech. Je o gestech a je o kompozici, měřítku, symetrii, osách, asymetrii a ostatních kompozičních prvcích architektury. Nejsem přítelem velkých a „siláckých“ urbanistických a architektonických gest. Ovšem tato část města není ani rostlý historický střed (př. ulice Česká, Veselá,...) ani okolní bloková zástavba z dob 19. století (př. Grohova, Jiráskova,...). Je to celek, v každém svém místě jasně rozpoznatelný. Nakonec i ring, tedy prsten je nedělitelný kruh. Geometrický obrazec, který nemá konce ani začátku. Z pohledu architektonického však brněnský ring končí Wiesnerovým palácem Morava a opět začíná, řekněme na Nových Sadech.

Je tedy nutno ptát se proč. Proč město, které má potenciál, stát se evropskou křižovatkou (a jak známo z historie, byly to vždy křižovatky, které sebou přinášely vznik měst, rozvoj, a prosperitu), stát se spojením mezi evropským východem a západem jakoby zanevřelo na tuto svou jedinečnou šanci. Proč se důležité stavby města staví kdesi na periférii, v místech tomu nepříslušajícím, když v samém středu města je místa dostatek. Dodalo by to těmto stavbám na vážnosti. Proč má město ambici stavět Filharmonii – Janáčkovo kulturní centrum v proluce za zády hotelů, když může filharmonie vzniknout na mnohem důstojnějším místě, jaké si vážná hudba zaslouží.

Proč má na Ringu vzniknout další administrativa, která sebou přináší negativní jevy do středu města. Zvláště v případě, kdy v těsné blízkosti je možné postavit administrativních budov mnoho (například o 300 metrů dál v lokalitě ulic Mlýnská, Spálená, Dornych kde již tento rok má vzniknout palác Dorn).

Má - li se v tomto území stavět, je tedy nutno počítat s přesunem nádraží a tím pádem uvolnění části plochy od kolejí. Prostor chápu jako plnohodnotnou součást městské okružní třídy. Nejdůležitější je tedy určit strukturu zástavby, navázat na myšlenky z doby tvorby Ringu a převést je do současnosti. Pokud chce město Brno, potažmo společnost jako taková stavět kulturní a občanské monofunkční stavby, měly by vzniknout právě na této třídě, která je k tomu předurčena. Když pomíneme možný budoucí prostor pod Petrovem (dnešní Malá Amerika a 5. a 6. nástupiště), je tato plocha jediné místo na ringu, kde lze ještě podobné stavby zrealizovat. Touto úvahou se prakticky vytvořil i koncept tří staveb, které jsem zde navrhnul.

Na rozdíl od svého vzoru - Vídeňské Ringstrasse, se musí brněnská okružní třída vyrovnávat s různou šířkou hradebního okruhu a různou profilací terénu. Proto i současná část města, kterou můžeme nazvat Ringem je ve svých různých úsecích odlišná (ač se jedná o homogenní urbanistickou strukturu). Jako jistou pomůcku pro návrh jsem si určil tzv. „klouby“, ve kterých se Ring otáčí a mění směr. Pokusil jsem se tato místa analyzovat a pochopit. Výchozí řešení je pro mne forma „zhuštění“ zástavby v místě kloubu, tak jako je tomu v okolí dnešního rektorátu Masarykovy Univerzity. Tento objekt se mi také, do jisté míry, stal inspirací.

K pochopení Ringu mi ovšem také velkou měrou přispěla přednáška „Architekt Theophil Hansen a hybné momenty společenských vztahů v Brně“ pana architekta Jana Sapáka na půdě Masarykové univerzity v rámci programu „Rakouská knihovna v přednáškách – Wissenschaftskolleg“, kterou jsem měl možnost shlédnout ze záznamu na internetu. Pan architekt v ní vyzdvihoval kvalitu Besedního domu jako takového, ale především jeho umístění: *„...je vidět asi z 13 ulic, v okruhu 450 metrů...což má opravdu velký dopad a velmi výrazně to artikuluje prostor města, i když si to třeba nemusíme uvědomovat...“* tato část přednášky mne velmi zaujala, podobně jako pasáž spíše na odlehčení, kdy Adolf Loos v časopise Bytová kultura v rozhovoru s Markalousem hodnotil rozdíl mezi Besedním domem a Německým domem přibližně takto: *„kdykoliv jsem v Brně a podívám se na Německý dům a na Českou besedu tak jsem vždycky věděl, jak to musí s německým Brnem dopadnout.“*

Dostavba Ringu je pro město jedinečnou možností odstartovat budoucí rozvoj města a to tím že začne samo o sebe. Nová budova Magistrátu je umístěna v „kloubu“ ringu a pomocí svého tvaru má ambici „otočit“ směr kloubu ze směru ulic Roosveltova na ulici Benešova. Ve středu tohoto otočení je „radniční věž“ jako symbol, vertikální osa, která je pohledově propojena na Starou radniční věž, Petrov a potencionální věž vzniklou nad novým nádražím. Inspirací tohoto kompozičního prvku mi byla vídeňská Ringturm, která svou hmotou a umístěním, taktéž „otáčí směr“ Ringstrasse před Donaukanal.

Před magistrátem, tedy symbolem státu a jeho moci je kulturní stavba. Symbol této stavby spočívá v protiváze a v propojení se slavnou minulostí města Brna. Galerie architektury a moderního umění. Obě odvětví mají vlastní podlaží na půdoryse 50x50 metrů a značí úzkou provázanost těchto oborů a jejich spojení je symbolicky vytvořeno transparentním přízemím, které rozšiřuje předprostor před magistrátem a je volně přístupné. Uprostřed je světlík, připomínající způsob vnitřního prosvětlení v palácových stavbách na Ringu. Zde mi inspirací byly nerealizované projekty Miese van der Rohe (Dům 50x50),

Třetí objekt, budova brněnské filharmonie řeší dlouholetý problém s umístěním této stavby. Objekt velkého nadregionálního významu má být na důstojném místě v důstojných proporcích a velikosti. Zvolený půdorys 90x50 metrů vychází z Janáčkova divadla umístěného taktéž na okružní třídě.

Vzhled budov, fasády, uspořádání a rozvržení oken, vchodů apod. navrhuji udělat zcela jednoduše, až minimalisticky a to z několika následujících důvodů. Za prvé: Samotná myšlenka doplnění struktury ringu, tedy navázání na něco co bylo vymyšleno v 2. pol. 19. století je sama o sobě tak silná a odvážná, že není nutno vytvářet „organické superstavby“ po vzoru například Zahy Hadid. Za druhé: Tři stavby jako je radnice, galerie (s expozicí vážící se k městu) a městská filharmonie, by podle mého názoru měla mít jasný odkaz na tvář města (kterou si Brno i přes dlouhý komunismus zachovalo). Tím je moderna a funkcionalismus. Za třetí: Objekty tohoto měřítka a funkcí by měly vyzářovat jistou pokoru, střídmost a vzájemnou úctu. Za čtvrté: Jednoduché tvary a výrazové prvky jsou mi bližší, výjimečnost (a případně do jisté míry i luxus) je dán parcelou a použitými materiály. Je také samozřejmě příliš nezastínit kvalitní stavby v okolí, tím mám na mysli například Palác Morava či bývalé autobusové nádraží Bohuslava Fuchse.

Návrh počítá s vytvořením parku okolo těchto budov, návazností pěších tras po upraveném viaduktu, pěší propojeností hlavního tramvajového nádraží s nově vzniklou plochou a s podzemním parkováním takřka pod celým bývalým náspem železnice. Taktéž je počítáno s novou výstavbou na druhé straně Koliště a s dopravní úpravou Koliště, Benešovy a přilehlých komunikací. Návrh do jisté míry navazuje na magisterské projekty z předcházejících diplomních prací.